

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖG

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 26 JANUARI 1919.

HUVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

“Kärlekens komedi” på Svenska teatern.

OMHÖLJET TILL DETTA HENRIK IBSENS SATIRISKA mästerverk från hans tidigare mannaålder har otvivelaktigt blivit en smula nött och sprucket i sömmarne, men vad betyder det i jämförelse med innehållets allfjämt bevarade idéskärpa och lyriska glans.

Falks och Svanhilds kärlekssaga, ställd mot bakgrunden av den officiella uppfattningen av äktenskapet och vardagens prosa, är ännu lika betagande i sin strålande idealitet, satiren mot tant- och väninnekersarna, som med sitt närgångna infresse ”slakta älskogens poesi” lika vass, och resignationen inför livet, som obönhörligt avkläder kärlekens stolta träd dess blad och blomskrud, lika gripande. Endast upplösningen, då Falk och Svanhild skiljas, emedan tvivlet att ej heller deras kärlek skall bestå provet har slagit sin klo i dem, är ett konstruktionsgrepp, framsprunget ur det Ibsenska helhetskravet, som man inte utan vidare finner sig i. Ett par unga förälskade människor låta minsann icke inverka på sig av än så mycken grånad erfarenhet. De skiljas icke för att i erinringen se på sin kärlek som på juvelen i en utställningsmonter, de följa sin stora känslas bud även med risk att en dag se sina illusioner brista, sina ideal störtade. Det vore icke ungdom, om den ej fänkte: jag är den utvalda framför andra, min farkost skall aldrig förlisa, aldrig stryka flagg på livets stormupprörda vatten.

Gösta Ekman som Falk i "Kärlekens komedi". — Almberg & Preinitz foto.

Torä Teje som Svanhild i "Kärlekens komedi". — Ateljé Jæger foto.

Komediens utförande kunde ha varit jämnare och i fråga om Falks roll mera poetiskt betonat. Hr Gösta Ekman saknar visserligen inte betingelser för uppgiften, men lyriken kom ej till sin rätt. Hans spel är energiskt, men utan romantisk färgläggning. För den Ibsenska satiren har han både stämma och temperament, icke så för hänförelsen, i vilkens jordmän poesiens blå blomma växer. Falk inte endast skriver vers, hans grundlyne är poetens, hans själ är musik och den går som guldådror genom hans ord. Men skådespelaren saknar slagrutan varmed de hittas. Fru Tejes Svanhild var däremot en fin konstnärlig skapelse, i samklang med den blommande våren omkring henne, förträfflig hr Svennbergs Guldstad och väl på sin plats hr Blomstedt som prosten Stråman. I ensemblescenerna

(Forts. sid. 64.)

Idun

Det skymmer. *Av Annie Åkerhjelms.*

"Det skymmer här mot Fimbulvinterens förutsagda fasors natt."

"VARFÖR SKRIVER DU ALDRIG MERA?" sade för en tid sedan en vän, som hyste vänskapens intresse för min pennas verksamhet. Och jag svarade: "Vad skall jag skriva? Världen är död".

Det var förstas en sanning med förbehåll, som så många äro det. En människa har två världar, den offentliga och den privata. Var och en av oss har andligen sitt lilla hus att bo i med de sina, och en yttre värld under himmelens fäste därute. Även i den frägnare världen kan finnas ett och annat att skriva om. Alltid kan man skriva om matpriserna och sista formen på blusar och baskelådan och barnens bilderböcker. Det gäller att gå in i den varma stugan och stänga dörr och fönster och fönsterluckor för att intet se och höra av förödelser och förgängelsen därute.

Ty den yttre världen är död. Min yttre värld är död, och den värld tilläventyrs andra uppfatta som levande har intet intresse för mig. Alla mina allmänna livsvärden ha krossats under loppet av ett år; men med döden följer också dödens ro. Mänskligt att döma, skall under min begränsade livstid icke mera inträffa något därute, som mitt hjärta kan bejaka; därför kostar det mig intet ytterligare att vända bort blickarna från världsscenen.

Jag skulle kunna ge många och goda skäl för min uppfattning av det rent politiska världsläget, men detta är icke platsen här för; på dessa blad få icke de motsatta meningarna strida. Jag vill därför här blott tala om en företeelse som alla meningsriktningar kunna vara med om att beklaga: kulturens sjunkande.

I min ungdom var det inom litteraturen en omfattad tankegång att anställa jämförelser mellan vår "överkultiverade" tid och romerska kejsardömet. Liksom den antika kulturvärlden, vilken överlevat sig själv, sammansförade under "barbarernas" anlopp och lämnade rum för en okultur som sträckte sig genom århundraden, så skulle det även gå med det moderna Europa. Man fann symptom och analogier överallt. Men varifrån skulle de nya barbarerna komma? Man såg mot Afrika och mot Asien, folkvandringarnes urhård, men flera vände sina blickar mot storsädernas slumkvarter. Anloppet mot den europeiska kulturen, med alla dess fel och förtjänster, skulle göras i och med den stora sociala revolutionen, på vars tillkomst ingen tvivlade. Utvecklingen har ej jävat denna tankegång, men en då ännu oförutsedd faktor, världskriget, har i oerhörd grad påskyndat förloppet.

Vi nu levande ha sett och hört ting hända, som redan ett par generationer vant sig att hänföra till "forna mörka tider" och trott sig vara för alltid kvitt, när de med en rysning hillslöto sin världshistoria och stälde den på hyllan. Vi ha sett dem hända i dimensioner om vilka de forna mörka tiderna icke gjorde sig en föreställning och mot vilka deras fasor tyckas oss dockskåpsmå. Den kultur som sammangjutit hela vår planetvärld till en enda organism, har även givit lidandet förr oanade möjligheter att bli världsomspännande. Vi som upplevat detta, om ock blott genom hörsägen, kunna icke glömma och övervinna det. Vår känslighet, vårt medlidande med det mindre, det begränsade lidandet har i viss mån förslöats.

Vi äro hårdare och likgiltigare. Redan detta är en kulturförlust.

Den ryska kulturvärlden var väl icke som sådan av hög rang; om den gällde intill dess sista dag det Napoleonska: "Graftez" etc. Men sådan den var, var den dock resultatet av generationers kulturarbete. Världshändelserna ha utfört "gratferandet" något våldsamt och med en förfärande verkan. Från det forna tsarriket utgår nu ett flöde av okultur, mäktigt nog att dränka hela Europa, och som för med sig ett slam av mänskligt lidande, som kommer det att svara för våra ögon och vår strupe ett sammanströas, när vi med tanken fördjupa oss däri. Och dock finnes det mitt ibland oss, på våra tidningsredaktioner, våra folkmötens talarstolar, våra riksdagsbänkar människor, som betrakta detta flödes annalkande som det tusenåriga rikets tillkomst och göra allt för att bana väg därför. Och detta vittnar om en okultur, som kommer vår berömda folkbildning att synas jämmerligt ineffektiv.

Vi behöva icke längre, som man gjorde för trettio år sedan, fråga varifrån de nya barbarerna skola komma. Vi se dem livslevande inför oss, sammansmältningen av det mörkaste Asien och det mörkaste Europa, reella och påtagliga som hunnerna på sin tid, stadda i ett anryckande som hotar att bli vida mer omfattande än dessas. Bolsjevismen har ödelagt Ryssland, den har besegrat Tyskland och jagar sannolikt mer än en skälning genom de maktens nerver, vilka smycka sina pannor med segerns lager och dricka sig rusiga av dess vin. Äro de tryggade, så är det icke emedan ej okulturen gjort landvinningar även inom deras ramar. Den hatets propaganda, varmed de under årtal förgiftat världen, de hatets utsvävningar, vari deras fantasi frässat och nu deras handlingar utmytna — är detta ej okultur! Från gråaste forntid var den riddelighetens lag känd och tillämpad — om ej av de flesta så av de bästa — som bjuder att hedra en tapper besegrad fiende. Huru är det nu i det land som givit upphov till ordet gentleman och det land som givit upphov till ordet chevalerie? Det återstår att se huru långt den bolsjevistiska flodvägen sträcker sig. Det är ju möjligt att den kan hejdas — fast för närvarande ingen synes särdeles villig att lägga hand vid verket —; det är möjligt att den är en art krigspest, som mister sin kraft då världens nervskakning lägger sig. Men är kulturens fortbestånd därför tryggt? Det kommer att gå långsammare utför, det är allt.

Ty i framtidens kulturarbete kommer att saknas det kanske förnämsta av alla kulturskapande element: det nationella. Intet av värde skapas andligen här i världen, om det icke står på nationell grund. Ju större ett kulturverk är, ju mer det är ägnat att bli alla folks och tiders egendom, ju omisskännligare är dess nationella karaktär. Ingen stor andlig skapare har funnits, som ej tillika varit en fullödig exponent för sitt folk och sin ras. Kulturen som alla tilliga företeelser åldras och dör, men vid mötet mellan två olikartade raskulturer springer en ny kultur fram. Kulturvärldarnes mångfald och inbördes olikheter är därför ett obönhörligt villkor för kulturförnyelse — och kulturbestånd. Huru ställer sig framtiden i detta hänseende? Sannolikt kommer väl det mycket omtalade nationernas förbund i en eller annan form till stånd. Men vad är ett så-

dant förbund i realiteten? En samling mer eller mindre urkramad och obetydliga stater med halft slopad självbestämmanderätt, i anglosaxiskt ledband och under anglosaxisk supremati. Nu är det så att en nation icke behöver vara rik, icke lycklig för att skapa en kultur, men den behöver vara fri, äga ett rent nationellt framtidshopp. I annat fall, när den lever under skuggan av främmande makt, denna må vara vilken som helst, blir dess kultur blott en matt återglans av dennas kultur. Så skedde med de folk och stater som Rom uppslukade, och när undergångens stund kom för härskarlandet — som den förr eller senare kommer för alla världsvällden — var undergångens stund inne även för dem. "English fashion, you know!" — de orden bliva väl hädanefter världskulturens innebörd.

Och ännu ett! Världen demokratiseras, så mycket mer som England gynnar demokrati — hos andra. Men demokratin är på djupet kulturfiendlig. Det kan tyckas annorlunda. Ty det är obestridligt att den medför en glädjande allmän hyfsning och lyftning av massorna, en ökad kunskapsnivå samtidigt med stigande levnadsstandard. Men denna lyftning, vilken som vi sett i samband med de bolsjevistiska rörelserna, icke bör överskattas, mötes av en sänkning uppifrån, och så nivelleras världen; "klasskillnaden utplånas", som det heter. Det är nu allt godt och väl. Demokratin har en viss förmåga att upplaga och utbreda kulturens mera triviala vinningar, men till nyskapande av kultur duger den icke. Varför? Därför att inom massorna var individ helt naturligt är upptagen av sin egen och de sinas bärgning. Det blir möjligen tid och krafter över att njuta litet färdig kultur, helst i lättfattlig form, men ingen att skapa kultur. För kultursteppring fordras vissa kretsar som äro i stånd att leva uteslutande för andliga värden, helst generation efter generation, och vilkas slutenhet tillåter förfinad smak, förfinad tänkande och förfinad känsla att bliva lag. Många ha påpekat detta. Nu kan kanske invändas att de skapande snillena ofta nog uppstått inom de samhällslager som hårdast kämpade för sin existens. Ja, men deras väg till världs betydelse har oftast gått genom furstehoven. Snillets sporadiska framträdande är tills vidare en psykologisk gåta, för vilken inga regler kunna uppställas. Men ett är visst att sådana snillen mest äro att jämföra med oslipade diamanter, och att de och deras verk skulle ha förkvävt, om de måst stanna i sin ursprungliga miljö. Så vida det ej är fråga om en uppfinning, vars nytta är påtaglig och som genast kan exploateras, skall genomsnittsmännikan i regel icke förstå den geniala, det är, den verkligt ursprungliga idéen. För att den skall finna sin klangbotten, vinna sin fulla utformning och sovring och bliva till ett bestående värde, fordras det att den införes i högre kulturella kretsar av en eller annan art, alldeles som en ljuslåg brinner klarare, när den införes i ren syrgas. Finnes det ännu sådana kretsar? Visst är att de äro stadda i snabbt försvinnande — eller ock urartning — ty ju mera massan dominerar politiskt och socialt, ju mera dominera även dess smak och vanor.

Kulturens sjunkande kan icke hänföras enbart till världskriget; många små och stora symptom voro skönjbara redan dessförinnan. Vi se dem på alla områden. Vi se

Iduns byrå och expedition, Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks. 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vaal. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25	Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	å textside, 20 % förh.
20 % förhöjning för	för särsk. begärd plats.
särskilt begärd plats.	å textside, 20 % förh.

dem i den tilltagande avvogheten mot sakkunskapen, benägenheten att underordna fackmannaförståendet under lekmannaförståendet. Något som säkerligen kommer att leda till sakkunskapens avtagande, ty allt försämras genom underskattande och icke-användning. Vi se dem i våra folkrepresentationers obestrift och obestridligen sjunkande kunskaps- och kompetensnivå, manifesterad i deras anföranden som i deras beslut. Vi se dem i vår litterära stil, som även hos den födde stilisten blir alltmer ogrammatikalisk, hafsigt och värslös. Vi se dem i själva den stavning vi under yttre tvång nödgats acceptera; vi se huru ordens förr skönjbara härledning, språkets byggnad och utveckling utsuddas inför våra ögon ur de ungas medvetande. Förr log man smått åt de obildades sätt att stava främmande ord; nu måste vi själva stava "pigstavning", för att bespara de obildade obehaget att stava fel; det är demokratiskt och kulturdödande i samma mån. Vi se dem i de ungas kunskapsmått, som mer och mer inskränkes till det för individens utkomst nödiga; var och en som har med ungdom att göra kan berätta häpnadsväckande historier om deras okunnighet i allt som icke är av någon direkt nytta, men för oss innefattades i begreppet allmänbildning. Vi se dem i våra dagars konst; liksom det redan har blivit lag att stava såsom den som icke lärt att stava, är det på väg att bli lag att teckna såsom den som icke lärt att teckna. Återigen osakkunnighetens triumf över sakkunskheten. Vi se dem i våra dagars dans; giv akt på en av de gamla kontradanserna när de — eller egentligen endast fransösen

— någon gång tillåtas avbryta det enformiga "steppandet". Förr i världen var en kontradans en sirlig matematisk figur med i alla växlingar klara linjer; nu är den ett omusikaliskt och oordnat rusande om varandra utan mening och plan och upplöses vanligen i skratt och skoj. Vi se dem i våra dagars nöjen, i det gradvisa glidandet från opera och skådespel till operett och fars och därifrån till cabaret och film. Ja, vi kunna tillägga, från europeisk film till amerikansk.

Men alla sådana symptom blekna naturligtvis till intet vid sidan av dem som kriget framkallat. Den till fulländning bragta världssamfärdseln, det fria umgänget mellan nationerna finnes kvar blott som ett sorgligt fragment av vad det var. Den fria världshandeln och den obegränsade tillförsel den hade med sig är en saga blott. Priserna på alla livsförnödenheter ha stegrats på ett sätt som, när förhållandena stadgat sig, måste medföra en allmän sänkning av komfort och levnadsstandard. Världens kulturgemenskap är förstörd, splittrad av chauvinistiska och imperialistiska fördomar, som i behård omedgörlighet ej giva gamla tiders konfessionella efter. (Att icke tala om att en av världens största kulturnationer är ruinerad, enerverad, så gott som utplånad.) Det beundransvärda internationella underrättelseväsendet fungerar blott ofullständigt och ofillförlitligt. Vilken tillbakagång i teknisk kultur betecknar icke det enkla faktum, att man ännu i denna stund ej vet om tsaren och hans familj äro mördade eller icke! Känslan för sanning, ja för rimlighet, har förstörts och undergrävt av de gångna årens kolossala propagandaverksamhet. Den närmaste ti-

dens historieskrivning kommer att systematiskt och i praktiskt-politiska syften förfalskas. De detaljförluster av kulturvärden, kriget medfört, äro knappast värda att nämnas vid sidan av allt detta. Från och med den "varaktiga fredens" är skall sänkningen fortgå med stormsteg, och om ett årtionde skall den förfära även den mest klarsynte.

Och det är så till vida värre ställt för världen nu än på den tid då den klassiska odlingen gick under, att vi knappast kunna skönja någon möjlighet till förnyelse. Mänskligheten har icke längre några okända kraftkällor; det finnes icke längre någon ras som, ung och ofördärvad som den germanska rasen då, kan träda fram och taga arvet efter oss. Asien, Afrika, hela vår planet behärskas av Europa och europeismen, det vill hädanefter säga England—Amerika och anglosaxismen. Det finnes ingen stor andlig kulturfaktor, sådan som kristendomen var då, som på den antika världens ruiner uppreste medeltidens kulturvärld i all dess storhet. Vi äro hemfallna åt nivellering — och sjunkande.

Ja, men så kan det ju icke vara! Varför icke? Det vore för tungt att tro. Ja, men icke för tungt att vara sant. Intet är för tungt att vara sant. Kulturen i sin helhet betraktad har uppkommit i hiden och kan därför förgås i tiden; kulturmänniskan kan försvinna liksom jätteödlan. Det är väl möjligt att ännu en och kanske många gånger en kulturförnyande faktor framträder, om vilken man nu intet vet; men för närvarande varnar jag ingen sådan. Jag stänger luckorna och sätter mig att skriva om bluskragar och teaterkonfekt. God natt!

ÄNNU EN KVINNOLIG SEMINARIELEKTOR TILL de nio redan omtalade i ett föregående nummer av Idun kan glädja sig åt sin utnämning av den 13 dec. 1918. Det är lektorn vid folkskoleseminariet i Umeå, fröken Anna Elisabet Grönfeldt. Hon är född år 1879 i Karlskoga; student i Uppsala 1898; fil. kand. 1902; adjunkt vid Umeå folkskollärarinneseminarium sedan 1907. Politiskt och kommunalt livligt intresserad är hon styrelseledamot i Frisinnade valkretsförbundet och sedan 1911 stadsfullmäktig.

Det finns människor, som på ett aldeles särskilt sätt höra livet till — i kraft av sin varma, levande och livgivande själ och aldeles i trots av sin ofta svaga eller vacklande hälsa. En sådan personlighet var Ellen Lager. Och därför är det för oss alla, som haft glädjen att på ett eller annat sätt komma i närmare beröring med henne aldeles ofattligt att hon nu är borta — borta för alltid. De stora orden, som sorgen och saknaden så gärna vilja lägga i de efterlevandes mun, dem älskade hon aldrig i livet, de passa ej heller här vid hennes nyss redda grav, nej enkelt och flärdfritt som hela hennes sympatiska väsen, naturligt som hon själv alltid förstod att se på människorna och deras öden, så skulle jag önska dessa korta minnesord till henne, som jag härmed vill bringa ett sista och varmt tack från anhöriga och vänner, ett hjärtevarmt tack för allt vad hon varit för dem. Många äro de som alltid med saknad skola minnas henne, ty ingen kunde lära känna henne närmare utan att samtidigt hålla av henne, och så väl i sin verksamhet som under de långa tider av tvungen översksamhet var till hennes klenhet nödgade henne fördes hon samman med många människor av skilda åldrar och samhällsklasser.

Ellen Lager föddes i Stockholm den 26 mars 1874. Dotter av grosshandlaren Axel Lager och hans framlidna maka, f. Lanz övertog hon år 1910 efter sin far, tillsammans med fru Selma Fredriksson den värenommerade affären Bredenberg & C:o, vars gamla traditioner av redbarhet och noggrannhet de båda innehavarinnorna städse vidmakthållit. I sitt arbete var hon sålunda känd och omtyckt av en stor del av huvudstadens allmänhet och av sina kamrater och underordnade högt skattad för sin stora rättrådighet, sitt goda och glättiga väsen.

Kvinnoporträtt till dagskrönikan.

Anna Elisabet Grönfeldt.

Ellen Lager.

Laura Netzel.

Men aldeles oavsett hennes svaga kroppskrafter kunde arbetet aldrig för henne bli självändamål, det enda allt uppslukande och allt skymmande intresset i livet. Ty Ellen Lager hade en egenskap framför andra, en stor och sällsynt egenskap — hon var människa i ordets sanaste och vackraste mening. Och därför var det nog som hon igenstans så kom till sin rätt som bland de sjuka och märkta. I motsats mot vad som så ofta är fallet med dem som stän-

diget måste tänka på sin hälsa, hade den egna sjukligheten hos henne vidgat blicken och stärkt intresset och kärleken för hennes lidande medmänniskor. Dessa drog sig till henne med kraften av den naturlag, som alltid tvingar det svaga att söka sig till det starka, det sjuka till det friska. Hennes själ var ren och stark, och lidandet till trots bibehöll hon sin klara fria blick på livet, sin aldrig svikande humor. Glimten i ögat — hur väl behöva vi ej alltid dessa människor som fått humorns trolspegel i faddergåva, hur dubbelt väl behöva vi dem ej just i dessa tryckta tider. Vi kunna ej värja oss för en känsla av bitterhet mot livet, som aldrig förstår att behålla dem som det bäst behöver, som äro dess tappreste vapendragare i kampen mot smygande död och förlamning. Alltid stå vi lika frågande inför gravens mörker, alltid med samma svidande önskan att över den gapande klyftan en sista gång få räcka våra kära handen till farväl, få sagt vad vi kände för dem men dock aldrig fingo uttryckt under den korta samvaron. Endast i tankarna är oss detta nu förunnat. Kanske att de nå längre än de stammande orden. Då skall hon, som nu så hastigt ryckts bort från oss också veta, att vi, anförvanter och vänner ej använda överord, när vi säga, att vi ständigt bittert skola sakna henne, men att hon alltid skall leva bland oss bevarad i det ljusaste och tacksammaste minne.

En av våra mer framträdande personligheter på det sociala området, fröken Laura Netzel, avled i sitt hem här i Stockholm den 28 december.

Detta var ett svårt slag för det sociala arbetet; till vars bärande krafter fröken Netzel hörde. Särskilt för F. V. O. och fattigvårdsarbetet kommer förlusten att kännas oersättlig. Fröken Netzel var född 1876 och dotter till framlidne med. doktor, prof. N. Netzel och hans maka professorskan Laura Netzel, den inom musikvärlden kända och uppburna kompositrisen Lago, född Pistolekors. F. V. O. tillhörde hon från år 1898 och 1908 blev hon ledamot av Adolf Fredriks församlings fattigvårdsstyrelse, till vars direktör hon valdes 1917. Fröken Netzel tog också livlig del i det politiska livet, hon var sålunda medlem av Allm. valmansförbundets centralstyrelse och sedan 1917 ledamot av Stockholms stadsfullmäktige.

Iduns Kokbok

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

8:de upplagan nu utkommen.

ELISABETH ÖSTMAN.

Pris kr. 7:— inbunden.

Ronsfliten

Förening för hemslöjd och Konsthantverk.

Försäljningslokaler: Gamla Högskolan - - - Göteborg.

Lyckan. Novell av Erik Juel.

(Forts. och slut från föregående nummer.)

DET VAR EN DAG PÅ FÖRSOMMAREN 1915. Heltan låg tryckande över Berlin, gatorna ute i Norden liksom glödde, vattenvagnarna voro indragna på grund av kriget, och mjölken surnade bara man vände sig i köket.

Det var långt fram på dagen — över middagstid.

Fru Meinke gick ännu i negligé. Hon visste att hon inte hade rättighet att använda detta fientliga ord, som ju var franskt — men hon använde det ändå, ty det lät liksom mera påklätt när hon sade negligé. Hon gick i tofflor, underkjol och alltså — kort negligé av blommig kaffun. Det var så bekvämt i värmen, och vem skulle hon klä sig för.

Friedrich Wilhelm sov med den halvtömnda flaskan i sängen, flugorna surrade och fru Meinke sveltades, fastän hon saft alldes stilla. Hon saft och såg sig om i rummet. Hennes ögon gled omt först över Friedrich Wilhelm och sedan över möblerna — soffan med plyschöverdraget, det mörkbetsade ekbordet, salongsstolarna, vidare upp på väggen med Wilhelm den förste och Bismarck i glas och ram, en på var sida över soffan och emellan dem den imiterade glödrifningen med inskriften: "Smycka ditt hem" och därunder kejsaren med alla sina söner. Allt detta hade nu ryckt in igen och tagit Meinkes plats i hennes hjärta.

Mellan de styva mörkgröna palmbladen, som symetriskt spridde sig ut från den med kokosfiber ombundna trästocken i sin fläckfria kruka på det höga blomstället framför fönstret, mellan de saffransfärgade konstfärdigt upphäftade gardinerna, hade en spindel spunnit sin tråd. Förskräckt reste hon sig upp för att ta bort den — i det samma ringde tamburklockan så att Friedrich Wilhelm vaknade med ett skrik. Först måste han lugnas — men nu ringer det igen. Hon smyger ut och öppnar. En främmande herre i sommardress står därute. De blankklackerade skodonen stråla i kapp med den ljocka guldkedjan över västen och briljantnålen i den svart-vit-röda halsduken, men starkast stråla ett par ögon, som hon tycker sig känna igen. Rodnande samlar hon negligén över bröstet, ordnar sitt hår och skäms djupt över sin bristfälliga påklädsel.

Tänk att hon inte kände igen Meinke. Det var det som glädde honom mest.

Nej, fru Meinke kände visst igen sin man Meinke — och för henne blev han aldrig samma Meinke, som hon hade dansat med under Waldparks träd, — ätit frankfurter och surkål med på Potsdamerstrasse och sedan vid Stettinerbangården, som hade varit i krig, kommit hem som enbent stackars invalid, sedan en vacker dag försvunnit igen — och en lång tid efteråt presenterade sig en solhet sommarmiddag utanför hennes dörr, klädd som en greve eller hertig på två välskapade ben med blänkande lackskodon på båda fötterna.

Det som förundrade fru Meinke mest av hela förändringen var Meinkes ben.

Det andra begrep hon ju så småningom, allt eftersom han förklarade henne utvecklingen. Maskindelar, skruvar, propellrar och flygmåskiner förstod hon sig ju alls inte på. Men att han hade sålt en uppfinning — det var visst bara en skruv eller en annan liten mekanisk del till en flygmaskin, som han

hade utfunderat — det blev henne omsider klart, även om hon nästan fann det obegripligt att det kunde inbringa så mycket pengar, — ja, så mycket att tanken svindlade om hon sökte föreställa sig dem samlade på ett bräde.

Men det med benet kunde hon aldrig lära sig att fatta. Om det så bara var den lilla tån kunde Meinke röra den upp och ned — till och med den lilla tån, och alla de andra med på det mekaniska benet, som ersatte det som ryssarna hade tagit.

Om fru Meinke hade trott att Meinke hade kommit hem för att sitta som en annan stackare i ett fattigmans bo i Norden, så tog hon sannerligen fel.

Fattigmansbo — ett sådant uttryck om hennes kära hem, där hon hade fött Friedrich Wilhelm, och som hon älskade så högt — så grät hon — fattigmansbo! Mörkbetsat ekmöblemang med plysch, krämfärgade gardiner med artificiell palm i fönstret — då visste han nog inte hur ett fattigmansbo såg ut. Och så talade han hånande om kvarteret. Ja, herre gud, hur Robert Meinke hade förändrat sig — inte bara till det yffre utan också till det inre. Han hade blivit stolt och högmodig, slog på fickan, stack näsan i vädret och tyckte sig vara för god att kännas vid sina gamla bekanta, sitt gamla kvarter, där han och hon voro födda, hade vuxit upp och blivit vigda, och det enda ställe, där hon trivdes och kände sig hemmastadd.

Meinke ville att de fortast möjligt skulle flytta från Norden.

Det blev en svår tid, den första, för fru Meinke. Hon, som kände till var butik härute, visste var man kunde få vad man behövde av kläder för att se nått och respektabel ut, släpades nu runt på de stora varuhusen, måste sätta de märkvärdigaste hattar på sitt enkelt friserade hår, pressa in sina ömma fötter i de smalaste skodon, hänga underligt tillklippta klädesplagg om sin anspråkslösa figur — och Meinke lastade på henne allt detta, styrde ut Friedrich Wilhelm i sidan och sammet och spetsar både här och där, så att man knappt kunde finna rätt på hans lilla bleka person i all prakten. Och Meinke betalade — det dyraste och det pompösaste var det bästa.

Stackars fru Meinke, hon nästan signade under bördan av all den prakt hon måste framvisa. Gladast var hon, när hon kom ut ur de stora etablissemanterna och saft med Friedrich Wilhelm och Meinke i lyxautomobil, som förde dem runt i Berlin. Dels vilade hon fötterna som värkte i sina smala fängelser, och dels saft hon mera gömd för alla de blickar, som hon trodde voro fästa på henne och sågo rakt igenom de nyköpta härligheterna in på hennes kläder från Berlin Norden, vilka passade så dåligt till det utvändiga.

Det svindlade för henne när Meinke för-

RATTELSE.

Till följd av omkastning vid ombrytningen av Erik Juels novell "Lyckan" i föregående nummer ha å sid. 43, tredje spalten, de sex sista raderna, som börja med orden "Inne i salen", blivit lösryckta ur sitt sammanhang. Deras plats är nämligen mellan andra och tredje raderna överst i samma spalt.

de henne in i den praktfulla våningen i det finaste huset på Kurfürstendamm, som Meinke sade nu skulle vara deras framtida bostad — hon halkade på det spegelblanka golvet. Hon skämdes för portvakten och för Meinke också, när hon såg alla de nakna kvinnorna i salongstaket och över de höga vita dörrarna.

Hur skulle hon kunna hitta i en sådan labyrinth av salar, rum, gångar, serveringsrum och en riktig vinterträdgård mitt inne i våningen. Bara köket var ju som en sal — av vitt porslin. Tänk, hur skulle allt detta kunna hållas i ordning och rent och fint.

Fru Meinke kunde inte få fram ett ord — Meinke kommenderade och gav order till portvakten — här skulle det ändras, och där skulle det ändras — pengarna spelade ingen roll — Meinke ville ha springvatten inlagt mitt på matsalsbordet och elektrisk ledning lagd in till en självspelande flygel både i salongen, i danssalen, i min gemåls privat-salong — nu gjorde portvakten en bugning för fru Meinke, hon höll på att sjunka på knä av skam, men det såg ut som om hon neg, och så tillade Meinke — och det samma i min herr sons rum. Portvakten bugade sig ej för Friedrich Wilhelm — vilket han säkert skulle ha gjort, om han hade vetat vem och vad som dolde sig i det bylte sidan, sammet och spetsar, som fru Meinke ängsligt och krampaktigt höll fast på, där hon stod mitt ute på det spegelblanka golvet i sina smala kängor med höga klackar.

Sedan kom, ack tyvärr alldes för snart, den dagen då herrskapet Meinke skulle ta sin nya bostad i besittning.

Fru Meinke ville packa in alla sina kära välkända saker — de sex pressade ölglasen, matservisen för sex av blommig fajans, hennes stolthet, kaffekopparna med kanna och skål till socker och grädde, som Meinke hade överraskat henne med på hennes födelsedag — men Meinke protesterade. Inte en kopp, inte en sked, inte den minsta sak fick komma med — allt skulle bli stående tills vidare, där det stod. Meinke hade råd att ha kvar våningen, köpa huset, ja hela den sidan av gatan — tillade han.

När de skulle åstad och fru Meinke gråtande hade sagt adjö till det ekbetsade möblemanget och det övriga, fick hon i farten fatt på den konstgjorda palmen.

Meinke saft redan i bilen när hon kom ned med Friedrich Wilhelm och den i famnen. Han såg på henne med sådant förakt att hon i förskräckelsen tappade — lyckligtvis inte Friedrich Wilhelm, utan krukan med den artificiella. Det sista hon såg av sitt hem var skärvorna av krukan och den artificiella, som hade hamnat i rännstenen.

— Skada — suckade hon — den kunde ha passat bra i den nya vinterträdgården.

Meinke hörde det lyckligtvis inte. Han var alldes för upptagen av att intaga en så värdig hållning som möjligt i lyxbilen, när han for ner genom deras gamla gata med bekanta i nästan vartenda fönster.

*

Främmande händer hade ordnat och inrättat alltsamman.

En av souscheferna för det stora kungligt-kejsarliga hovleverantörsföretag och lyxbostadsinrättningsfirmaaktiebolaget anvisade bugande hennes nåd fru Meinke hennes enskilda gemak.

Motsträvt måste hon finna sig i att överantvarda Friedrich Wilhelm i en överbarn-

Sänd Edra

Klädningar, Blusar, Kappor till Kemisk Tvättning eller Färgning, Gardiner, Möbelyger, Kud-dar m. m. rengöras snabbt och omsorgsfullt hos
A.-B. C. O. Borgs söners Fabriker -:- LUND.

Pröva Tuppens Zephyr
och Ni köper ingen annan.

sköterskas händer och se honom försvinna i dörren till sina gemak. Hon ville protesterat, skynda efter och ta Friedrich Wilhelm till sig, men en blick från Meinke hejdade henne och kängorna tryckte och vart steg på det bonade golvet var som en vandring på glatt is, men respekten för Meinke var ändå det som höll henne tillbaka. Hon hade fått en förfärlig respekt för Meinke. Varje den minsta motsägelse hon försökte tillåta sig, avvisades brutalt av honom, alla bockade och böjde sig för Meinke där han kom och gick. Fru Meinke måste också böja sig, hon vågade ingen opposition.

Det blev inte möjligt för fru Meinke ens med sin bästa vilja att finna sig till rätta i sina nya omgivningar.

Var förmiddag fick hon sina instruktioner för dagen. Först på morgonen genomgick fru Meinkes yttre en sådan förändring att hon knappt kunde känna igen sig själv. Damfrisörskan slet och rev och kreperade hennes hår, ansikte och händer ångbadades och masserades, höfterna snördes in och bröstet skötos upp — ja hon led dag efter dag — för att komma att se ut som människa — sade Meinke. Hon kunde varken sitta, ligga eller stå — dagen om trippade hon runt i de stora rummen, i början ängslig för att inte hitta tillbaka igen till sitt eget rum.

Friedrich Wilhelm fördes in för att kyssas tre gånger om dagen — det var all den tid hon fick att se och vara tillsammans med honom. Maten, som tjänstefolket bestämde och tillagade på sitt sätt, smakade henne ej. Hon var rädd att möta jungfrurna i gångarna eller korridorerna, kvällarna måste hon — klädd som en kokott tyckte hon — tillbringa i teatrarernas loger eller parkett, och så nästa dag igen börja på samma tortyr — och Meinke vakade strängt över att den nya husordningen upprätthölls. Men bakom Meinke stod hans rådgivare — experten i "bon ton" och den fina världens manér, engagerad av Meinke genom den kungligt-kejsarliga möbel- etc. etc. byrån.

Om det var denne expert, som hade givit Meinke en vink eller det var Meinkes natur att vara anlagd för oregelbundenheter, kan ej avgöras. Men det hände oftare och oftare att Meinke ej tillbragte nätterna i sitt mossgröna, med väggspeglar från golv till tak försedda sovgemak, som genom ett påklädningsrum låg skilt från fru Meinkes, vilket var likadant men i himmelsblått. Fru Meinke brydde dock ej sitt huvud med var hennes gemål tillbragte nätterna, fick hon bara vara i ro, var hon nöjd — och när hon visste att han var borta, tordes hon smygga sig in och sitta hos Friedrich Wilhelm.

Hon hade förgäves frågat Meinke om den gamla våningen. Han bara snäste ett svar, som hon ej förstod. Nå, hon visste ju att han inte ville påminnas om tiden i fattigkvarteret, som han titulerade Norden.

Men hennes längtan efter de kära ställena, efter Steffinerbangården och gatorna däromkring lärde på henne. Sanitetsrådet konsulterades — han tillrådde frisk luft och promenader, och på så sätt fick fru Meinke litet tid för sig själv — ett par timmar om dagen för att hämta frisk luft. I början nöjde hon sig med att sitta under de gröna träden på Kurfürstendamm, en dag tog hon den elektriska till Grünwald och trippade mödosamt på de höga klackarna ut till den gamla dansplatsen vid Waldpark, drack kaffe därute och fällde i stillhet ett par tårar över minnena.

Men så en vacker dag fattade hon mod! Meinke hade varit borta om natten, då brukade han inte komma hem förrän frampå

FYRA DIKTER

Av ERIK BLOMBERG.

DÖDA GUDAR.

De lysa, edra gudar, skönt
av guld och elfenben,
men äro fyllda innanfyll
med ruffet trä och sten.

Er vilja är en vittrad bild,
ni mata den med bön.
En hög och naken rymd ger dock
en större lön.

Begraven edra gudalik,
bränn gudarne på bål
att lysa er på högre färd
mot större mål.

TILL ETT REMBRANDTPORTRATT.

Du reser dig ur stolen, där du sitter
i gyllne skymning. Ljuset glider
med stilla susning över mun och panna.

Hur varmt din skjorta lyser i den svarta
guldsydda sammetsrocken. Purpurbäl-
tet
med spänne av smaragd bär hjärtats
färg.

Nu klinga svagt barettens silverpärlor,
och håret lyftes av en vind, som spelar.
Du reser dig ur stolen, där du sitter.

Då ler din mun, men utan ord och sluten,
ty ögat talar med en värld av frågor. —
Räck mig din hand och viska i mitt öra,

ty jag förstår ej ögats stumma frågor,
och jag vill vara för dig som en broder
och le med dig i en förlutten tid.

AFRODITE OCH APOLLON.

Guldfärgad lyser
i druvblå skymning
ditt tempels marmor.

Rusig följer jag
daggiga spåren,
din fot, som fladdrar
fjärilsvit
och bröstens
darrande fåglar.

Men, då du fällt din gördel
och vilar stilla
under mitt hjärta,
kyler din hud,
och lemmanne ligga stela
och utan blod.
Död är du och endast en bild av sten.

Morgonen stiger och högt,
med lyfta händer,
följer jag
Foibos Apollon.

NATTEN.

Nu faller stjärndagg ur den dunkla
rymden,
och natten sveper mjukt sin kappa
kring jordens skuldror.

Då fälla mänskobarnen
sin tunga dräkt av sorger och be-
kymmer

och sjunka stilla
i dröm och dvala,
bröst mot bröst,
hjärta mot hjärta.

kvällen. Fru Meinke klädde sig i sina gamla kläder. Å, så hon njöt av de gamla skodon och den låga korsetten! Hatten ville inte sitta på hennes moderna frisy; och så plockade hon av sig alla bucklor och lockar och valkar och lösflätor. Nu stod hon där igen som den forna enkla lilla fru Meinke från Norden — ren och nätt och hederligt klädd. Hon smög sig utför trapporna förbi portvakten, vilken argt såg efter den färgligt klädda person, som gick ut från den praktfulla vestibulen. Hon tog järnvägen — tredje klass — njöt av att sitta bland sina egna, pratade med den ena och den andra om priser på kött och fisk och om allt som förr hade intresserat henne — och så hörde hon att man talade om, att nu voro tyskarna på väg till Paris.

Vid Friedrichstrasse steg hon ur, och snart var hon i sitt gamla kvarter. Hon kunde inte låta bli, hon måste bort i gatan och se upp på sina egna fönster. Jo, de saffransfärgade hängde ännu där — men kära hjärtandes, sådan blomsterprakt — levande blommor, azaleor, rosor, högrött och ljusrött och gult och grönt och blått papper om krukorna — tog hon fel — var det inte hennes fönster? Hon såg efter numret, räknade efter — jo visst stämde det, och skulle hon inte känna igen sina egna gardiner — de i salongen och de i sängkammarn. Hon vågade sig in genom porten — en — två — tre trappor upp — och där på namnplåten stod — Alvida Karlson — utländskt och främmande stod där — Alvida Karlson.

Det fanns inte en tanke på svek i hennes hjärta, när hon ringde på.

Kanske hade Meinke hyrt ut våningen i stället för att låta den stå alldeles utan nytta. Hon ville bara be om att få kasta en blick in i sitt gamla hem. Hon ringde en gång till, och så öppnade Alvida Karlson i negligé — men i en sådan negligé! — Fru Meinke blev riktigt förvirrad — hon tyckte att hon såg en av damerna från ta-cket i salongen på Kurfürstendamm stå livslevande där framför henne i hennes gamla tamburdörr. Hon måste hålla sig fast för att inte falla — det svindlade för henne, hon fick kvaljningar — hon trodde senare att det var av parfymdoften som strömmade ut från Alvidas Karlsons boudoir.

Men Alvida Karlson förstod inte ett ord av allt, som fru Meinke stammade fram. Hon gick in och kom ut tillsammans med Meinke — i negligé — men i en sådan negligé! — Meinke i siden, kinesiskt blått med guld och med silver och drakar broderade både fram och bak — men med förfäran målade i sitt ansikte vid åsynen av fru Meinke, som hon gick och stod förr i tiden — fast blek som en död.

Ridån bör gå ned för de följande händelserna. Den bör stanna nere till de sista tablåerna.

Som en drottning låter Alvida Karlson sidensläpet feja de spegelblanka golven i salongerna på Kurfürstendamm. Tjänarna darra när de möta henne i korridorerna och växla regelbundet var månad.

Men i Norden har fru Meinke luftat ut och låtit tvätta och skura. Med Friedrich Wilhelm och en ny artificiell i famnen tar hon åter sitt gamla hem i besittning.

Hon och Meinke träffas endast inför rätta. Hon har ingenting att förlåta varken honom eller Alvida Karlson.

Må de bli lyckliga liksom hon själv nu är.

Johannes Buchholtz.

Idun

• Hans person, hans liv och hans gärning.

Fru Hedvig Svedenborg.

DÅ DET AR GENOM IDUN SOM DEN bekantskap knöts, vilken sedan utvecklats sig till vänskap, är det ej mer än rätt att jag i Iduns spalter söker göra Johannes Buchholtz närmare känd för Iduns stora och mångskiftande läsekrets. Ty Johannes Buchholtz är värd att lära känna och akta. En man som med sitt geni och sin penna skänkt oss några så levande, skarpskurna och blodfulla typer som t. ex. Egholm och Clara van Haag — måste ovillkorligen få många vänner även i Sverige.

Se här några utdrag ur ett brev som nådde mig från andra sidan Sundet en gång på våren 1917:

"En briljant nyervervet svensk vän, som har villet göra mig glad, har sendt mig numret af Idun med Deres Köbenhamsyn. Jeg blev glad. Aldrig i mine Dage har jeg læst en saa morsom Boganmeldelse. Hvilken pragtfuld Ramme De har smidet av det skønne, farverige svenske Sprog og i denne Ramme har de infattet mine to beskedne Bøger. — — — — —"

Det er en så forunderlig Følelse at der langt borte i et fremmed land går et Menneske som har Sympathi for en.

At skrive en Bog er jo at køre gennem en sort Tunnel. Jeg naaede ud i Solskin mellem blomstrende Træer.

Men nu vil jeg sige straks, at jeg i Almindelighed finder det urigtigt at skrive privat til en Kritiker. Jeg synes, der skal være en passende Afstand mellem de to Haandværkere.

Men Undtagelsen kalder Undtagelsen frem. Deres Artikel var noget helt for sig, derfor maa De tillgive at jeg gør Brud paa mine Principer. — — — — —"

Saa sender jeg dette lille Brev med venlige Hilsener og endnu engang Tak, haabende at jeg ikke har stødt for stærkt an mod den vanskelige svenske Etikette.

Deres Ærbødige
Johannes Buchholtz."

Naturligtvis skrev jag tillbaka att den svenska etiketten inte alls är så vanskelig som danskarna tro samt att vi svenskar i allmänhet inte anse Danmark vara ett långt bort liggande främmande land så som tyvärr danskarna anse Sverige vara. Och så var korrespondens snart i full gång, medan sympatien växte för varje brev jag fick.

Han var så glad att jag framför allt är människa och inte bryr mig om att "göra litteratur" och jag att han älskar blommor, djur och det stilla landsortslivet. Varför det inte dröjde länge innan jag fick veta att han satt förgätmigejer, anemoner och tulpaner i sin lilla fäppa samt att han hoppades att vi skulle komma då de stodo i blom.

En sommar gick och Johannes Buchholtz' blommor både blommade och vissnade utan att vi fått se dem. Men i somras voro vi där och fingo njuta av alla blommorna i fullaste flor. Tulpanerna hade mest blommat ut, anemonerna stodo med tunga ludna knoppar, medan förgätmigej och rosor omvärvde det Lille Hus, som inte är så litet, med en dröm i rött och blått.

Själva hemmet, som han byggt efter sitt eget sinne, åt sig och lilla fru Olga, är också rött och blått. Det har något av svensk röd stugustil över

sig med vita dörrar och fönsterkarmar. Men stenfoten är himmelsblå och fönster och dörrfoder likaså.

Invändigt finner man små trevna vrårar med väggfasta bänkar och allmogemöbler à la Carl Larssons. Men det märkliga är, att den danske författaren och hans fru, inte förrän långt efter sedan de fått sitt hem färdigt, fingo se Carl Larssons hem i Dalarna och Mot solsidan. Böcker som de nu skänka sin djupa beundran, ty både bilderna och orden väcka den innerligaste klang i deras själ.

Naturligheten och det sunda och enkla i livet är grundtonen i herr Hans och fru Olgas liv. En läggning som jag tror väcker större förståelse här hemma hos oss än i Danmark, där det överkultiverade, onaturligt stora Köpenhamn kastar sitt ljus eller sin skugga, beroende på hur man ser det, över hela det lilla landet.

Vi voro tillsammans i flera dagar innan vi alls kommo att tala om de båda böcker som först förmedlade vår vänskap — där fanns så oändligt mycket annat att tala om.

Men så kom en kväll med dånande storm och regnbyar, vilka drevo in från Limfjorden, då vi sutto framför torvelden i den stora järnugn och talade om det första brevet. Och så kom frågan — vad det var

i hans båda debutböcker som tog mig så starkt att jag kom att fästa mig vid dem framför så många andra.

— Vad det var? Herr Hans reste sig i ivern upp och gick av och an i det lilla rummet. Hans profil, vilken rent slående påminner om H. C. Andersens, med den raka näsan och den höga klokhetsspannan, tecknade sig skarpt mot den blånande juni-skymningen som silade in genom de smårutade fönstren och mellan rodnande klaras av en klängros som heter tusenskön.

Jo det var detta att han tagit sitt ämne från en miljö som man sällan finner i den danska litteraturen. Att han med ett på samma gång vekt och ironiskt leende roat sig med att skildra människorna sådana som de stå och gå på livets allfarväg, utan utsmyckning, utan förkonstling. Livslevande med fel och skavanker, egenheter och små fina skära drag av godhet.

Hans böcker sprudla av kvickhet och infall och de vidunderliga händelser som fantasten Egholm skapar omkring sig hålla oss i spänning från första raden till den sista. Dessutom vimlar det av små detaljer som äro tagna så på kornet, att när man lägger böckerna ifrån sig — med saknad — så är det som om man känt och levat tillsammans med hans typer. De ha med fel och brister, hull och hår, helt intagit vårt hjärta.

Herr Hans låter människorna handla och tala själva, han faller dem aldrig i talet och det händer honom inte att mästra dem, hur galet de än bete sig och det är kanske just detta som gör att hans böcker äro som en bit av själva livet.

Att Egholm, den på fallrepet komne, högst fantastiske, fotografen, kom att heta Egholm och hans livsfriska, kärnsunda dotter Hedvig fick namnet Hedvig har infet med Ibsens Vildanden att göra. Då Johannes Buchholtz gav sina skapelser liv och namn hade han ännu inte läst Vildanden. Där finns för övrigt inte minsta Ibsensk eller någon annan som helst påverknig. Själständiga, starka och personliga äro Johannes Buchholtz skapelser, från början till slut.

När han på sin hustrus, fru Olgas, ivriga inrådan skickade in Egholms Gud och Clara van Haags Mirakler till Gyldendal, så visste han inte alls vad han skulle tänka eller tro om sig själv. Kanske när allt kom omkring han endast var en vanlig järnvägstjänsteman som blott hade att räkna siffror på milkontoret i Struer till döddagar och att gå i svarta byxor som är det värsta han vet. Att hans böcker blevo antagna gjorde honom inte mycket klokare för det. Men så

kom Egholms Gud ut och då fick han läsa i tidningarna att han var diktare — en diktare av guds nåde. Och han förstod att det inte komme att gå honom som det gick hans far, vilken skrivit en stor underbar roman som ingen annan än fru Olga — i sitt hjärtas godhet — orkat läsa igenom.

— Om han hade någon förebild i verkliga livet till den strålande, Clara van Haag, hon som öser sitt hjärtas skatter över alla dem som komma i hennes väg, över alla utom sin perukstock till man?

Herr Hans stannade i sin vandring av och an och utan att säga någonting tog han ner en bleknad liten fotografi

Johannes Buchholtz' hem i Struer.

från väggen och visade mig. Ett fint, nästan japanskt litet ansikte, en ren panna och skarptecknade ögonbryn ovanpå ett par sällsynt vackra kloka ögon.

— Det är hon, sade han sedan stilla. Jag minns henne så väl från min tidigaste barndom. En gång gav hon mig ett par små kineskor. De voro randiga röda, blå och gula med tjocka, tjocka sulor och jag var stolt som en kung. Och mina föräldrar, vilka aldrig riktigt lärde sig förstå sig på den här världen, menade att jag gott kunde gå med dem i skolan. Stolt i hågen trippade jag i väg på gatans knaggelstenar medan min mor och hon som gav mig skorna stodo och logo så gott efter mig. Men den som var lagom stolt när han kom hem igen, det var lille herr Hans för all den smålek han fått lida i skolan.

En annan gång hade herr Hans fått en stor sockerskorpa med smör på av henne, som nu blivit förevigad som Clara van Haag, och herr Hans stoppade sin dyrbara skorpa innanför blusen för att ha den i gott förvar. På vägen mötte han fruns man som stannade honom och hälsade på honom med sin knarriga, hårda röst. Han ville veta om hans fru bjudit på något. Rodnande och förlägen sade lille Hans att han fått en skorpa med smör på: — Ja jag ser det, sade mannen så kärft att hjärtat snöpte ihop sig på den lille, den ligger där. Och så pekade han med ett krokigt finger på skorpan som ramlat ur blusen och låg i sanden.

Men de andra personerna i de båda böckerna, som egentligen utgöra en, höra nog fullständigt dikten till.

Egholm själv, fullblodsegoisten, fantasten och stämningmänniskan som flaxar omkring i sin regnkappa med alla sina världsomstörtande idéer, har inte den bittersta aning om hur löjlig han ter sig på den lilla lanliga arena som för honom föreställer världen.

När han ger sig i lag med de dråpligt skildrade Johannesbröderna, vilkas lära huvudsakligen går ut på ett flitigt inbetalande av tienden, så är Egholm absolut förvissad om att han kommer att få uppbära sin lön tusenfalt — och i rena kontanter redan i denna världen. En övertygelse som Johannesbröderna äro mycket måna om att inte beröva sina disciplar.

Så kommer besvikelsen och den enda timliga vinst Egholm har av tiendena är en gammal kamera som en lika besviken broder som han låter honom lösa ut från pantbanken.

Med kameran i handen och uppländ av storhetsdrömmar vandrar Egholm ut i livet lämnande hustru, en nyfödd son och ett par halvuxna barn.

I Knarreby sätter Egholm upp en atelier åt sig i ett gammalt bakgårdsruckel, lyckas verkligen få några stänkkunder och skriver i ett oöverlagt ögonblick ett brev hem till de sina. Där han talar om att hans entré i Knarreby artade sig till ett fullkomligt triumftåg och att han reder sig utmärkt, att han känner hur uppfinnaren i honom mer och mer vaknar till liv under dessa

På gårdsplanen. Damen med händerna på ryggen är fru Buchholtz.

gynnsamma förhållanden och att han nästan längtar efter sin familj.

På ett för dem alla outransakligt sätt lyckas modern med äldsta dottern, den snarrådiga och säkra lilla Hedvig och lyckosonen Emanuel, ta sig från Odense till Knarreby. Men med svidande hjärta måste hon lämna Siewert, den slugt enfaldige, kvar.

Egholms känslor då han återser sin kära familj äro högst komplicerade. Han är både glad och rörd och rasande — mest rasande — och hans hustru, den lilla blida fina Anna, tar emot hans lynnesstämningar som Vår Herres regn och solsken.

Men snart nog sjunker familjen undan till blotta skuggan i hans liv. Fotograferingen har han tröttnat på för länge sedan, nu är det en turbin han håller på att konstruera och som passionerar honom till det yttersta. En gammal uppmurken båt och en kasserad badkamin är det material han har att arbeta med. Antligen är han färdig. Han är viss om att segern är hans och det är inte mer än rätt för allt vad han givit sin Gud. Och något av det vackraste i hela boken är den

Iduns nya följetong.

Den bebådade intressanta nutidsromanen

FAMILJEN von SKOTTE

av

FANNY ALVING

börjar i detta nummers romanbilaga.

Landskap vid Limfjorden i grannskapet av Struer. På baksidan av bilden har författaren gjort följande anteckning: "Fra højre till venster er Personerne: en Herre, min Kone, jeg, min Hund Sif og en som hedder Rigmor".

mänskensnatt han tar sin Anna ner till båten och visar henne sitt mästerverk, för vilket familjen fått svälta och pinas i månader.

Så randas slutligen den stora dag då "Mirakelmännens ångare" skall gå av stapeln, och liksom mot sin vilja samlas Knarrebyns invånare så småningom på stranden — alla måste se undret.

Egholm är stolt och salig, och rädd. Han ömsom hotar och ömsom ber i sitt hjärta — men hur han fyrar och brassar på så är hans turbin som död. Det blir ett storartat fiasko.

Några veckor senare vandrar Egholm ut till båten med sonen Siewert som för länge sedan har rymt från Odense och säger att nu skall han ställa till med ett brännoffer —

det största offer världen skådat sedan Abraham offrade Isak. Det är ju klart att Siewert tror att det är hans skinn det gäller, men finner så till sin verkliga lättnad att det är turbinen det är frågan om.

Men i samma stund som båten står som ett flammande bål och pannan är på väg att explodera så — o, du ironiska öde — börjar propellern gå med rasande fart, piskande vattnet till skum, just så som Egholm drömt i sina djärvaste drömmar. Och så slutar Egholms Gud med följande ord ställda till Siewert: — "Ved Du hvad jeg synes? — — — Jeg synes, Du, at vi ikke alene har beredt Gud ett stort brännoffer men at vi ogsaa — paa en Maade — har sanket Kul paa hans Hoved."

Så kommer Clara van Haag ett par år senare till Knarreby. Strålände, betagande och medryckande. Hedvig Egholm får plats hos henne och det dröjer inte länge innan fru Clara kommer underfund med att Hedvigs far, mirakelmänniskan, fantasten och tredjeklassfotografen är en ungdomsbeundrare till henne.

Hon tar sig an den originella familjen, fast Egholm i början närmast verkar på henne som en obehaglig reptil. Hon lyckas få järnvägen att köpa den lilla jordlapp och löjligen kåk, som Egholms lyckats lägga sig till med och så befinns det en vacker dag att Egholm äntligen är i besittning av pengar — massor med pengar enligt hans uppfattning. Och något av det dråpligaste man kan tänka sig är när Egholm växlar tusensedlarna i tior, stänger in sig med familjen, breder ut dem fått, fått över golvet och sedan räknar och räknar omigen och aldrig får det att stämma.

Naturligtvis dör han lika fattig som han kom till Knarreby medan Hedvig, Siewert och Emanuel var och en på sitt sätt, tack vare Clara van Haag, kommit sig upp i livet.

Ja, detta är ju blott en mager och torr resumé av Johannes Buchholtz' båda mästerliga böcker, vilka visst snart komma ut på svenska i en synnerligen god översättning, gjord av fröken Ebba Atterbom.

Men de som läsa danska böra dock helst ta del av dessa böcker på deras ursprungliga språk. Ty över själva stilen vilar en säregen charm, som väl näppeligen, trots all pietet, går att överföra till annat språk.

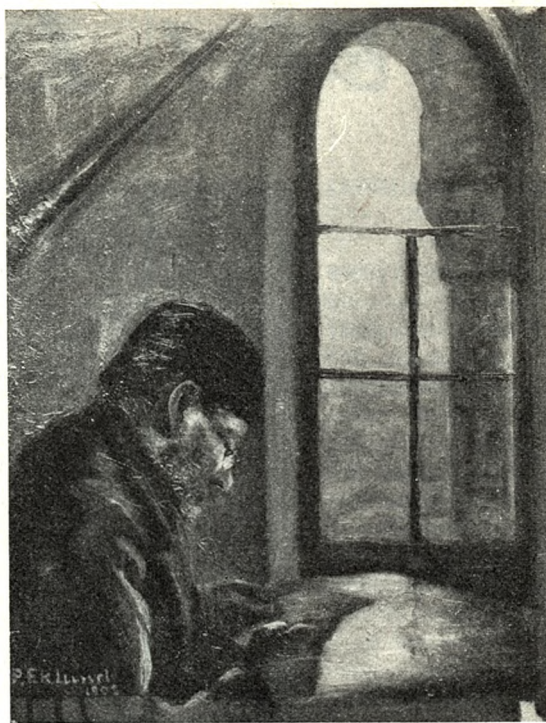
tektur och gatuprofiler ha i honom fått en entusiastisk skildrare. Han går icke som sin förut omnämnda kollega, Löns Mårtensson, därvid sina motiv in på livet med intima detaljer. Det är i stämningbelysningar: i disiga lyktkvällar, i ve-modiga solnedgångar, skymningar, klarblå höst- eller gråtunga vinterdagar — i varje fall gärna genom något betonat lyriskt medium, varfyll hans franska skolning gör honom väl skickad — han ser och målar sitt Lund. F. ö. är Eklund icke begränsad varken till rum eller specialitet: han är äfven en driven porträttör och tecknare och uppsöker sedan några år tillbaka varje scmmar Göteborgs skärgård (Fiskebäckskil) vars röda kobbar, blommande ljungsänkor, blåblå vikar med gula och röda stugor etc. han återger med samma förtrogenhet och känsla som vyerna från slätten kring Lund eller idyllerna vid Falsterbo.

I Anders Trulssons gamla ateljé vid Clementsfortet bor sedan några år tillbaka en annan konstnärlig son av Lund, Johan Johansson, som redan väl acklimatiserad i utlandet, senast Dresden, av kriget återförts till fädernekusten, där han sedan dess förvärvat sig både ära — på trots af det kända ordspråket — och brud. Som ritmagister vid Lunds katedralskola verkar konstnären Fredrik Krebs, ansedd porträtt- och genremålare; och ytterligare en frejdad pensels man, som på Södergatan i Lund befinner sig s. a. s. på sin mammas gata, är den begåvade skildraren af skånskt skogs- och åslandskap, Axel Theodor Kulle. Genom arten af sin konstgren särdeles anknuten till de lundensiska traditionerna, som ingen kan mera brinnande älska eller heligt vörda är den originelle glasmålaren Anders Nilsson. Alstren af hans skickliga hand och frodiga fantasi smycka talrika skolor och kyrkor i Skånelandet. Slulligen är Sven Wahlberg, en från konstutställningarna härnere sedan flera år tillbaka väl känd företeelse, historisk bataljmålare och skildrare af ryttarscener ur nutid och forntid.

Också några målade lundadamer bära kända

Mooster Finas

DET VAR STOR FEST I VÄNINGEN. Janne Mornell firade sin nya bil. Det hade han hållit på med snart en hel vecka, synnerligen omsorgsfullt. Ett vådligt bestyr hade han på sista tiden med att ge sig själv presenter, vilka så omedelbart måste invigas i vännernas lag. Laget började för resten svälla och växa ut nästan automatiskt, tycktes det, — gamla vänner fogo älskvärdt med sig nya, vilka visade sig överlyckliga att få göra Janne Mornells värdefulla bekantkap. På det sättet blevo festerna visserligen allt livligare, men onekligen också allt kostsammare. Men, det var ju så Janne ville ha det. Han hade ju alltid varit en rejäl ung man i sitt arbete, nu skulle han vara det och hålla färg även i nöjets och lyckans soliga tid. — — — När moster Fina hastigt avled av hjärtslag, beredde hon arvingarna, sina två systerbarn, en oerhörd angenäm överraskning. Den snåla gumman, sjuklig och efter makens, vagnfabrikantens död, ställd under förmyndare, hade aldrig offrat ett öre på sin fattiga, tidigt döda systers barn, Janne och Ellen. Det var egentligen bara två gånger de gjort ett blygt — i moster Finas ögon skam-

Den siste tornväktaren i Lunds domkyrka. Oljemålning av Pehr Eklund.

Lilla Tvärgatan i Lund. Oljemålning av Pehr Eklund.

St. Mångsgatan i Lund. Oljemålning av Pehr Eklund.

konstnärnamn. Endis Bergström, duktig både i människo- och naturskildring; har hemma här; Hedvig Tegnér låter gärna sin friska palett hämta motiv av den prunkande floran i hemstaden Lunds hundratals trädgårdar, från vilkas pittoreska, för allfarvägens vandrare dolda idyllmiljö också Lina Jonn gärna fäster scenerier på duken.

Av namnkunniga skulptörer bor f. n. i Lund blott en — "en men ett lejon" — Johannes Collin, se föregående artikel, med vars fint besjälade plastik också Stockholm för ej så länge sedan haft tillfälle att stifta bekantkap vid en konstnärens separatutställning i huvudstaden. Axel Ebbe, universitetsjubileets skulptör, är visserligen gammal lundastudent men icke f. n. bofast här utan har sin villa på Malmöslätten.

Slutligen bör kanske nämnas, att den bl. a. för lundensiska tillfällighetspublikationer omistlige tecknaren Harald Sjövall med sin schwungfulla linjeteknik liksom den af gammal konst fantasibefruktade vinjett- och gobelängskonstnärer. Där Axel Olsson båda äro verksamma i Lund. Ytterligare skulle helt visst kunna nämnas en del yngre, synnerligen lovande namn i olika konstarter, vilka hålla på att växa fram i ateljéer och dubletter vid gamla Lunds vindlande gator. Men det får kanske av skilda hänsyn stå till framtiden.

Gränsen mellan hantverket och konsten är f. ö., i bättre mening, till synes mera fänjbar i Lund än eljes i våra dagar plägar vara fallet. En gammal tradition, återgående till den det konstnärliga hantverket uppmuntrande katolicismen, skulle kanske därvid kunna spåras. Hundratals bildskärare, målare, stenmästare, och allt vad de kunde vara för självständigt danande ögats och handens genier, sysselsattes ju här i medeltiden af de många rika kyrkorna i helgonens hägn, varav nu till större delen icke finns sten på sten. Men intresset för konst och konstnärligt hantverk lever kvar.

BLACK PENCIL.

pengar. En arvshistoria. Av Gustaf Ullman

föst — försök att vädja till hennes hjärta och kassa. Nämligen, när Ellen skulle gifva sig, och när Janne ville in på handelsskola. Vilket spektakel gumman ställt till! Hon hade nästan lyckats övertyga dem om, att hennes arma slantar, dem förmyndaren hemligen förskingrade, knappast skulle räcka att skydda henne, den arma änkan, från hungersnöd och försörjningsinrättning eller att hjälpa henne i jorden på hederligt vis. — — — Nå, Ellen hade gunås gift sig ändå och redde sig bra nog. Och Janne, anspråkslös och skötsam, drog sig fram som lagerbiträde, värderad efter förtjänst av förmän och kunder. Han stod för övrigt på vippen att ingå i det äkta sländet, han med, i all enkelhet och ärbarhet, med den lilla, nätta, raska Inggård, som var kassörska i en större speceriaffär, — då moster Fina plötsligt kallades hädan. Och så vaknade Janne Mornell en vacker vårdag fyrtiotusen kronor rikare än han lagt sitt oskyldiga huvud till vila. Han tyckte först själv, att det var alldeles orimligt för mycket. Det var det också, för hans oskyldiga huvud. Ty, snart nog befanns det vara alldeles löjligt för lite. Det räckte inte alls, — och därför

måste man ockra med sina pund. Med den saken fick han nu hjälp, som med allt annat. Och så gick det en tid, en gyllene tid. — — Bröllopet med Inggård uppsköts på obestämd framtid. Janne hade ju så bråttom med tusen andra ting. Först och främst måste han ju avlägga tjänarens skepelse och ikläda sig gentlemannens. Det var inte lätt i de dagarna att vid första ögonkastet känna igen lagerbiträdet Mornell: — i den lilla, sprättiga herre med skärp i ryggen och skarpa byxveck på den gröngrå kostymen, med nackbena i det pomaderade linhårets motsträviga tofflar, med tätstubbad mustasch ovan de trinda läpparna, som i ovan möda fumlade med havannan, — ja, så pyntad och briljanterad som den värsta lyxdocka. Lilla Inggård hade i synnerhet svårt för att känna igen sin trolovade. Hon fick också allt färre och färre tillfällen att beundra hans förvandlade person i all dess splitter färska glans och härlighet. Janne hade fått så förskräckligt många "intressen". Intressen, som Inggård förmodligen var ur stånd att dela med honom. Det fanns i stället så oräkneligt många andra, som kunde det! Som stodo honom bi med råd och dåd, hur han bäst skulle inrätta sig i sitt

nya liv. — Inggård började snart ana, att hennes roll i detta nya liv var i det närmaste utspelad, — vem eller vilka, det nu var, som åtagit sig att ersätta henne! — Men hon höll verkligen av sin Janne, och ville honom lika väl som sig själv. — — — Så kom det sig, att en kväll en ensam liten dam, prydligt men knappast elegant klädd, infann sig på hotellrestauranten, där Janne i våningen firade sin nya bil. Personalen betraktade den sistkomna med nätt och jämt hövlig undran, när hon frågade efter herr Mornell. Man tyckte visst, med allt skäl, att hon inte såg ut att höra till det "fårahuset", — men, vem kunde så noga veta! Bestämd och korrekt i sitt uppträdande ingav hon i alla fall en viss respekt, och hennes sätt att uttala Janne namn var av lugnt övertygande verkan. — Så fördes hon då uppför mattlagda trappor till en entré, innanför vars glasörrar det strålade av mycket ljus och sorlade av många röster. Bland de högljuddaste hördes lång väg den frikostige värdens. Den okända, unga damen tittade in i en stor, något rökig, men ganska praktfull sal, full med herrar och damer kring ett väldigt, avlångt bord. Hennes nyktra, vaket vassa ögon urskilde genast den sökte, — Janne Mornell,

ömt lutad mot en av de mycket glada och eleganta damerna, för vilken han tycktes hålla ett enskilt litet skåttal. — Ingen tycktes fästa sig särskilt vid den tysta och allvarliga lilla figuren i dörröppningen; — nå, där fanns ju ingen, som kände henne. Ingen utom Janne. När han äntligen av en vaktmästare diskret gjordes uppmärksam på den sökandes därvaro, — stelnade han till, och satte champagneglaset ifrån sig brått som om han varit rädd att tappa det. Men så bemannade han sig något så när, reste sig med ett konstigt och konstgjort leende och gick, med en massa små onödiga extra rörelser av huvud, armar, ben och bakdel, bort till den objudna gästen:

— Näh, si, Inggård! — Väl- välkommen! Tag av dig och sitt ner ett slag och var so- en mänska!! — bjöd han, halvt arligt, halvt raljerande. Men de små vattenblå ögonen irrade undan i rökskyarna. Inggård betraktade honom helt kort, men så mycket intensivare, och sade sedan, så lågt att blott han kunde höra det:

— Det är slut mellan oss. Adjö! — Och så gick hon, nej, flög utför de mattbelagda trapporna, för att fortast möjligt slippa höra hans lallande röst ur sorlet däruppe:

— Inggård — näh men, — lilla Inggård — ! —

Något år hade ilat sin kos, — och med det Janne Mornells gyllene lycka. Även hans bilar hade kört ifrån honom, ofacksamt nog, så grundligt som han firat dem! — Vänner och väninnor voro lika bortblåsta, som havnaccigarrernas sidenblå rökslingor. — Det var inte så lätt att vid första ögonkastet känna igen grandseigneuren Janne Mornell numera i den luggslitne, opressade gatudrivare, som — på måfå, av gammal vana — stod och bligade på växelaffärernas fondnoteringslistor. — Han kände knappast igen sig själv. Han vågade knappast undra, om, möjligen — lilla Inggård skulle göra det!? —

Så kom det sig, att det en ruggig höstkväll knackade, blygt och försagt, på dörren till Inggärds enkla, lilla vindskammare uppe på Söder. — Någon ringklocka fanns inte; det var ett gammalt hus, men en fittglugg i dörren lät henne förvissa sig om den besökandes yttre. Det var nu ett be- drövligt sådant, ty det var Janne Mornell. — Hon öppnade genast och släppte in honom. Rädd för honom behövde hon inte vara, — det visste hon allt för väl. Ohövligen ville hon heller inte visa sig. Alltid kunde han ju tänkas ha något ärende till henne, — vad det nu måtte vara. — Han hade visst svårt att klämma fram med det. Ingenting sade han. De små vattenblå ögonen bara blinkade och plirade under slokhatten. Så sade Inggård lugnt:

— Stig in och sitt! —

Han sjönk, alljämt moltyst, ner på en stol närmast kakelugnsvrån, det linlottiga huvudet dök ned mot bröstet, och han började gråta, tyst, innerligt, grundligt enligt sin natur.

— Pengarna slut? — frågade Inggård, utan förebråelse, men också utan deltagande. Han bara nickade.

— Synd, att inte moster Fina tog dem med sig i graven! — fnös Inggård för sig själv. Så fillade hon om en stund, litet varmare:

— det är egentligen ingenting ont i dig, Janne. Det blir en biträdesplats ledig i affären nästa månad efter en, som skall resa utrikes. Jag kan ställa om att du får den. —

— Inggård! —

— Ja. Seså! — Felet var inte ditt, — det kom sig bara av moster Finas pengar! —

Ett nytt turist-

hotell i Åre.

Bilder från Åregården. Överst: Exteriör. Nederst: Storstugan. — Nils Thomasson foto.

I DET SPIRITUELLA ANFÖRANDE, VAR-med landshövding Widén celebrerade invigningen av Åregården, det nya turist- och rekreationshotellet vid fällen av Åreskutans breda snömantel, påstod han att sådana agremanger som ett bekvämt hotell, en bergbana m. m. egentligen äro ett naturvidrigt våld på skapelsen, vars majestät vi icke borde bryta mot med mer eller mindre luxuösa kommoditeter. Naturligtvis har han alldeles rätt. Redan medelliden grubblade över problemet om det är bättre att vara ett lyckligt svin, som vegeterar utan beröring med kulturen eller en olycklig Sokrates. Svinet vann på den tiden allmän tillslutning och nu löses i förbigående sagt konflikten vanligen så att man blir ett olyckligt svin. Det är givetvis något sympatiskt i den kulturlösa naturen, som reser sig i ömsom jungfruligt inbjudande, ömsom skrämmande majestät. Därför svärma vi stadsbor också för naturen i diametral motsats till urinnevånarna, men när vi klättrat omkring i den en stund, längta vi efter en bergbana och en table d'hôte. Herr Meurlings nya Åregården, som av arkitekt Guettler förvandlats till ett smakfullt och med svensk trevnad monterat hotell efter att ha varit en kåk i den fantastiskt fula villastil, som var allena-rådande här i landet för inte länge sedan, bereder nu den som vill ett behagligt rekreationshem. Gentemot ett så pass hyggligt våld på naturen finns ingenting ur estetisk synpunkt att invända. Det ligger alldeles nere vid Indalsälven, som breder ut sig till den nu naturligtvis tillfrusna Åresjön, och över sig har man bergen, vilkas toppar höja sig långt över trädgränsen omflutna av det obeskrivliga lätta isklara ljus, som endast

fäckes av ordet kristall — det betyder förresten också is.

Men varför beskriva Åre för de många, som känna det? Dr Billström, framstående läkare och specialist på den alpina läkekunstens onekligen upphöjda område, påstod i ett föredrag efter invigningsmiddagen, att fjälluften höjer livskänslan i allmänhet och särskilt Eros' vingslag susa snabbare och lättare i den mera genomstrålade atmosfären. En resande journalist med avgjort ren begävnig för romantik kan inte konstatera annat än att det verkligen svävar ett rosenrött skimmer över genuina Årebor som exempelvis hotelldirektör Marcus, och det är mycket lätt att bli medborgare i Åre: det tar ett dygn.

Ingen under alltså att societetslivet på bergssluttningen är agreabelt och att alla unga damer, som sporta i klädsamma kjollösa sportdräkter trivas väl. För närvarande är curling på modet, jämte skidåkning förstås, i vars utövande inte minst stockholmarna, både damer och herrar utmärka sig. Ingen oinvigd förstår meningen med att slänga en granitkula över isen, men genom utvecklande av list lär man kunna komma hemligheten på spåren. Förresten behöver man ju inte specialisera sig. Man kan promenera som arkitekt Klemming, vars isgrå skägg lyser över en fårskinnspäls, och göra allsköns andra saker. Snart kommer också förmodligen mera snö, så att det blir möjligt ägna sig åt bobsleighens angenämt livsfarliga sport.

HARALD WAGNER.

(Forts. fr. sid. 53.)

fick versen stundom sitta hårt emellan, men det får kanske tillskrivas premiärnervositeten och bättrar sig, skola vi hoppas, vid följande föreställningar.

*

En söndagsmatiné på Intima teatern.

Det har sagts ungefär så här att den som inte vördnadsfullt lovprisar Hjalmar Bergmans dramatiska villervalla "Ett experiment", bör vara väl skickad att beundra en beskedlig dansk familjedyll som "Nöddebo prästgård". Logiken i detta resonemang är betänkelig och vittnar om en tankehämmande influensa i både stora och lilla hjärnan. Som matinéföreställning vid jultiden är Nöddebo prästgård visst inte illa vald; den är ljuv, oskyldig och fylld av en optimistisk livssyn, som kommer oss att spörja: har det verkligen funnits en sådan tid och sådana människor?

Det sker det minsta möjliga i de fem akterna — man dricker mest kaffe, sjunger snälla visor och förlovar sig. Ett intermezzo med en tupp som infångas för att agera väckarklocka är nästan för barnligt för de stora barnen. Det roliga ligger i figurerna och i deras förmåga att säga de enklaste kvickheter så att de bli skrattretande. Några lyckades i den konsten, andra inte. Emellertid slog stycket än på den välvilliga matinépubliken och sådant är alltid tillfredsställande. En originell regie förhöjde den angenäma stämningen. Den danske prästen gick omkring med svensk prästkrage och de älskliga prästdöttrarna buro julaftonen till ära, luftiga vita balklänningar, i vilka de ogenerat gingo ut i den smällkalla vintern.

ARIEL.

BARNÄNGENS

Skriv- och Kopiebläck

Sedan **50 ÅR**
det förnämsta

BARNÄNGENS TEKN. FABRIK
STOCKHOLM
K. M. KONUNGENS HÖVLEVERANTÖR

LITTERATUR

DET SKULLE TJÄNA TILL INGENTING ATT referera innehållet i Henning Bergers roman Järntrappan. En dylik redogörelse förmådde nämligen icke ge någon riktig föreställning om det fascinerande och i blixtljus inställda äventyrspanorama, som fyller bokens två ganska digra delar.

Så mycket kan emellertid avslöjas, att Järntrappans brokiga händelsekedja anknyter sig till ett numera försvunnet stockholmskafé med detta namn, ut från vilket författaren med en lysande inbillningsleks hjälp fabulerar en historia om en på Jyllands västkust nedgrävd skaff i sammanhang med en därstädes bland sandrevlarna befintlig järntrappa. De i sceneriet insatta personerna äro mer eller mindre mystiska skepnader och livet eller rättare författaren bespar dem heller ingenting av spännande upplevelser, åt vilka läsaren har ett konstant nöje. Ty Henning Berger äger en berättandets vitalitet, vilken inte minst gör sig gällande, när han som rekreation mellan sina mera litterära verk sätter sig ned för att skriva en förströelseroman. Vare sig han skildrar en jakt efter en hotelltjuv i vindlande, skumma korridorerna eller sin hjärtas sammanträffande med egendomliga existenser, av vilkas antecidentia han ger dramatiska episoder i en snabb och målade stil; vare sig han ritar upp ett landskap, ett gatustråk eller ett gammalt adels gods ute bland Jyllands klitter, vare sig han tullar ihop intrigens trådar till ett ogenomskdligt knippe eller klargör fabeln med en illusionists kokus pokus — sällan eller aldrig sviker honom balansen.

Några tomma sidor finnas onekligen, och ett och annat påhitt bäres mera av rutin än av fantasi; men dem glömmar man snart för farten och drisigheten i de många lyckade kapitlen, där ingivelse och teknik troget hålla samman.

Bland mängden av förströelselitteratur bör Henning Bergers Järntrappan alltså icke förbises. För det första är den skriven av en svensk författare, för det andra är den spännande och för det tredje har den litterär hållning.

E. H-N.

För ett par år sedan utgav Gunnar Hede en diktsamling, "Skörd" — den blev mottagen mer än välvilligt av en, så vitt jag känner, fullständigt enig kritik och utgick snart i en andra upplaga. Något mycket ovanligt i detta Stein Riverton- och Algot Sandbergs-förpestade land, där en diktsamling anses vara något, som man möjligen kan kosta på sig den flotta gesten att köpa exempelvis vid julen, då ju också insamlingarna för andra nödlidande är på modet, men som man inte läser — nej, som man under inga omständigheter ens gör sig besvär med att skära upp.

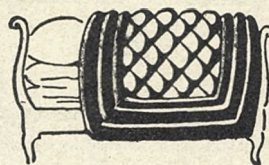
Den lilla boken var emellertid inte som alla andra dylika små böcker — här kom en ny röst, försynt och stilla, med en underton av svärmod, och den sjöng nya visor på ett nytt sätt, så att det svenska folket slängde Algot Sandberg långt bort i en vrå och satte sig att lyssna. Det var en förtjusande liten bok, väl förtjänt av all den uppmärksamhet och framgång, som kom den till del.

Sedan någon tid tillbaka ligger en ny bok av Gunnar Hede i boklädsfönsren: "Gården, en novellbok". Försedd med ett läckert omslag av Einar Nerman, har den — liksom tidigare "Skörd" — utgått från Albert Bonniers förlag. Det är ett ganska tunt litet häfte (endast 142 sidor), innehållande tolv noveller.

Men, att börja med, kan det sättas starkt i fråga, om inte detta är en missvisande under- rubrik. Enligt anmälares bestämda åsikt ha dessa små stämningsbitar och skildringar ur den östgötska allmogens liv och leverne föga eller infat med ordet noveller att skaffa. Det är en för pretentiös benämning — de sakna i allt-

Ingen gedigen bösättning utan

DUN TÄCKEN

Högsta komfort.

Idealet för all säng- beklädnad.

J. SVENSSON & BOURGHARDT

SPECIALFABRIK - VINSLÖV.

Katalog på begäran.

Rikstol. 20 & 121.

Fyrtornets Radhes Ansjovis

i Ostrensås samt

GAFFELBITAR

finnas nu att följä i glasburkar med skruflöck samt $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ bleckburkar. A.-B. Sveriges Förenade Konservfabriker

GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

Söker Ni förbindelse med Värmland?

bör Ni annonsera uti Värmlands äldsta och enda dagliga tidning Nya Wermlands-Tidningen, Karlstad Grundl. 1886. - Nuv. namn sedan 1850.

Till tvätt och diskning!

Ersättning för tvål och såpa,

GAHNS TVÄTTEXTRAKT

graderade flaskor.

En flaska till 100 liter vatten

Om bruksanvisningen följes erhålles tillfredsställande resultat.

Löfmark & Haglunds **PIANO**

ST. NYGATAN 55, MALMÖ

Säljes även på avbetalning.

Olycksfall- och sjuk- Skadestands- Automobil- Motorcykel- Glas- o. Vattenskade- försäkring.

Försäkrings A.-B. NORAN, Göteborg.

Tidskriften TÄPPAN

utgiven av Skånska Trädgårdsföreningen tillförsäkrar med sitt aktuella, gedigna och intressanta innehåll varje trädgårdsintresserad den största valuta. Goda illustrationer, treflig utstyrel. Utkommer månatligen med ett minst 16-sidigt häfte. Pris 4 kronor per år. Abonnera på posten eller direkt hos redaktionen, adr: **Malmö.**

Provnummer på begäran.

Från o. m. Måndagen den 20 dennes

REALISERA

vi vårt överblivna lager av
**KAPPOR,
DRÄKTER,
ULSTRAR,
KJOLAR OCH
BLUSAR**
till betydligt nedsatta priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
DAMKONFEKTION. DROTNINGGATAN 74, 1 tr.

STEINWAY

Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jekobsgatan 39, Stockholm.

NORMAS FRUKTGELÉPULVER

Ca 35 gram gelépulver giver ca 650 gram delikat Apelsin-, Citron-, Hallon- eller Körsbärgelée.

Finnes i alla välsorterade affärer.
AKTIEBOLAGET NORMA
KEM. TEKN. FABRIK, STOCKHOLM I.

FREJAMI - PASTILLERNA
skänka lindring och bot vid hals och bröståkommor

